

238. САСТАНАК СЕКЦИЈЕ ЗА ИСТОРИЈУ МЕДИЦИНЕ СЛД САЖЕТАК ПРЕДАВАЊА

ТОКСИЧНЕ СУПСТАНЦЕ У ДРОГЕРИЈАМА СРБИЈЕ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА – ПРОПИСИ, КЛАСИФИКАЦИЈА И БЕЗБЕДНОСНИ ПРОФИЛ

Проф. др Бојана Б. Петровић
Проф. др Предраг А. Вукомановић

Дрогерије су специјализоване трговачке радње које се баве продајом различитих супстанци и препарата, укључујући лекове, биолошке лекове, опојне дроге, отрове, санитарне и хигијенске производе, као и опрему потребну за апотеке, фармацеутску индустрију и лабораторије. Поред тога, дрогерије дистрибуирају природне и вештачке минералне воде, и препарате намењене санитарским, техничким и пољопривредним потребама.

Године 1922. Краљевина СХС располагала је са 53 велепродајне дрогерије, од којих се 22 налазило унутар граница бивше Краљевине Србије.

Правилник о промету и контроли опијатних дрога и отрова из 1930. године класификовао је супстанце и препарате у три групе на основу њихове токсичности и намене. Уредба из 1932. године, покушала је да успостави јасну разлику у пословању апотека, веледрогија и дрогерија на мало.

Апотеке и велепродајне дрогерије могле су нудити отровне препарате за сузбијање штеточина, али само лицима са специјалним дозволама од надлежних органа. Велепродајне дрогерије снабдевале су апотеке и медицинске установе, док су малопродајне дрогерије директно продавале производе друге и треће групе крајњим корисницима уз придржавање безбедносних процедура. Посебан проблем се истиче у томе да су били доступни и изразито потентни лекови и отрови. Такође, због недовољне прецизности, као и спорова између Закона о малопродаји, Санитарних закона из 1881. године и касније усвојених Правила о формирању и пословању дрогерија из 1930. године, дрогеристи су били у могућности да заобиђу ранија правила која су ограничавала њихову праксу. Према Уредби из 1932. године, власници дрогерија на мало били су обавезни да до 14. априла 1933. године своје радње трансформишу у велепродајне дрогерије или у трговине са санитарском и материјалном робом.

Према прописима, дрогеријама на мало било је забрањено продавати лекове и отрове из прве групе. Међутим, дозвољена им је продаја супстанци из друге и треће групе, које такође садрже високо токсична једињења.

Друга група обухвата токсичне хемикалије и биљне екстракте: Антимон и његова једињена; Арсенова једињена; Никотин и његова једињена; Живини оксиди; Бутилхлорал хидрат седатив и хипнотик; *Fructus coculi* плодови биљке кокошца садрже токсичне алкалоиде; Цијановодонична киселина и фозген гас (бојни отров);

Жути фосфор веома реактиван и токсичан облик фосфора; Етарско уље црне слачице, дерматотоксично, пнеумотоксично, гастротоксично; Стрихнин токсичан алкалоид.

Супстанце треће групе захтевају пажљиво руковање и адекватне мере заштите: Амонијак пнеумотоксичан; Баријумова једињења гастротоксична и кардиотоксична; Бром (корозивна течност или пара) дерматотоксичан и пнеумотоксичан; Метанол изузетно отровна супстанца, чија ингестија чак и малих количина фототоксична и летална; Киселине, попут сумпорне, флуороводоничне или хлороводоничне, високо корозивне и дерматотоксичне; Натријум хидроксид (каустична сода) дерматотоксична и фототоксична; Калијумови хромати канцерогени, дерматотоксични, пнеумотоксични; Талијум и његова једињења неуротоксични, гастротоксични; Уранијумова једињења нефротоксична, канцерогена и радиоактивна; Цинобер (жива сулфид) неуротоксичан.

Доступност токсичних супстанци и законска регулатива у земљама западне Европе током 1930-их година нису се значајно разликовале од оних у Краљевини Југославији.

Краљевина Југославија је настојала да усклади своје законодавство са праксама земаља западне Европе, посебно у области регулације промета лекова и отрова. Усклађеност потврђују Одредбе швајцарског законодавства из 1934. године, које су регулисале рад дрогерија. Такође и класификација токсичних супстанци, објављена у специјализованом часопису Аустријске асоцијације апотека за трговину лековима, парфемима, бојама и материјалним добрима „*Drogisten-Zeitung*“ из 1934. и 1935. године.